

Erich Maria Remarque

Întoarcerea din război

Ediția a II-a

Traducere din limba germană și note
de Sanda Munteanu

POLIROM
2021

Am plecat cu toții. Nu mai puteam suporta să-l vedem pe Seelig. Ludwig se cuibări iar sub mantale. A rămas pe loc doar Albert. Seelig se holba la cadavru. Apăruse luna de sub un nor și îl lumina. Feldwebelul stătea cu bustul lui corpolent aplecat spre înainte, privind fețele livide de la picioarele lui, pe care expresia inefabilă a groazei încremenise într-o liniște care aproape că țipa.

Albert îi spuse pe un ton rece:

— Ar fi mai bine să roștiți acum o rugăciune și apoi să plecați.

Feldwebelul își șterse fruntea:

— Nu pot, îngăimă.

Îl cuprinsese groaza. Cunoșteam cu toții fenomenul. Nu reacționai săptămâni în șir în nici un fel și deodată, la o ocazie neprevăzută, te simțai doborât. Seelig se îndepărtă împleticindu-se, verde la față.

— Țsta își închipuia că aici se aruncă bomboane, spuse Troßke sec.

Ploaia se întetise și am început să ne agităm. Feldwebelul nu s-a mai întors. În cele din urmă, l-am scos pe Breyer de sub mantalele sale. A rostit cu glas scăzut un „Tatăl nostru“.

Am ajutat la coborârea cadavrelor. Ne-a dat o mână de ajutor și Weil. Am observat că tremura și șoptea aproape ininteligibil: „Veți fi răzbunați“. O repeta mereu. L-am privit mirat:

— Dar ce-ai? l-am întrebat. Doar nu sunt primii morți cu care ai de-a face. Va trebui să răzbuni cam mulți.

N-a mai spus nimic.

Așezasem deja primul rând de cadavre când Valentin și Jupp au adus încă o foaie de cort.

— Țsta trăiește încă, spuse Jupp, dând la o parte foaia de cort.

Kosole se uită la om:

— Dar mult nu mai durează. Să mai așteptăm puțin.

Omul de pe foaia de cort horcăia din când în când. La fiecare expirație, de-a lungul bărbiei se prelingea o dâră de sânge.

— Să-l ducem de aici? întrebă Jupp.

— În cazul acesta va muri imediat, răspunse Albert arătând sângele.

L-am tras puțin mai încolo, unde Weil se ocupă de el. Noi ne-am văzut de treabă mai departe. Valentin mă ajută pe mine. Îl coborâm pe Glaser.

— Doamne, biata nevastă-sa! murmură Valentin.

— Atenție, urmează Schröder, le strigă Jupp celor de jos, lăsând foaia de cort să alunece.

— Ține-ți gura, șuieră Bröger.

Kosole ținea încă în brațe cadavrul.

— Cine? întreabă el fără să înțeleagă.

— Schröder, repetă Jupp crezând că Ferdinand știe deja.

— Nu mai vorbi prostii, cap sec, ăla a căzut prizonier, țipă Kosole furios.

— Așa e, Ferdinand, spuse Albert Troßke, de lângă el.

Ne ținurăm respirația. Fără să spună un cuvânt, Kosole luă cadavrul și se cațără cu el afară din groapă. Apoi îl luminează cu o lanternă scoasă din buzunar. Se apleacă deasupra resturilor feței, cât mai aproape, și le cercetă.

— Har Domnului, că a dispărut feldwebelul, șopti Karl.

Așteptarăm încremeniți să vedem ce se va întâmpla în clipa următoare. Kosole se ridică.

— Dați-mi lopata, spuse scurt.

I-am dat-o. Ne așteptam să urmeze moarte de om. Dar Kosole doar începu să sape o groapă. Îi făcu lui Schröder un mormânt al lui și nu a permis nimănui să pună mâna. Apoi îl îngropă cu propriile mâini. La Seelig nici nu se gândea, atât de zguduit a fost.

La revărsatul zorilor, ambele gropi au fost gata. Între timp, murise și rănitul, și am putut astfel să-l îngropăm alături de

ceilalți. După ce am bătut pământul, am pus crucile. Kosole a scris cu creion chimic numele lui Schröder pe una din cruci, una care era încă neatribuită cuiva, și a atârnat pe ea o cască de oțel.

Ludwig a mai venit o dată. Ne-am scos căștile. A rostit un al doilea „Tatăl nostru“. Albert stătea, palid, lângă el. Schröder fusese, la școală, colegul lui de bancă. Cel mai rău arăta însă Kosole. Era cenușiu și descompus la față și nu a mai rostit nici un cuvânt.

Am mai rămas câtva timp pe loc. Ploua în continuare. Apoi ne-au adus cafeaua. Ne-am așezat să mâncăm.

Dimineața, feldwebelul a ieșit dintr-un adăpost subteran din apropiere. Crezusem că plecase de mult. Duhnea cale de o poștă a rom și voia să se întoarcă la linia din spatele frontului. Kosole scoase un urlet când îl zări. Noroc că Willy era în apropiere. S-a repezit imediat la Ferdinand și l-a imobilizat. Dar a trebuit să ne opintim, patru oameni, cu toate forțele, ca să nu se smulgă din brațele noastre și să nu-l strângă de gât pe feldwebel. S-a liniștit abia peste o oră, dându-și seama că s-ar nenoroci singur dacă nu i-ar da pace. Dar a jurat la mormântul lui Schröder că, la un moment dat, tot va regla conturile cu Seelig.

Acum, Seelig e la tejghea, iar Kosole, la cinci metri de el, și nici unul nu mai e soldat. Pianul mecanic cântă pentru a treia oară marșul din *Văduva veselă* la fel de strident.

— Încă un rând de rachiu, patroane, țipă Tjaden, iar ochii lui de purcel sticlesc.

— Imediat, zice Seelig, și aduce paharele. Noroc, camarazi! Kosole îl privește pe sub sprâncene:

— Nu ești camaradul nostru, bombăne el.

Seelig ia sticla sub braț:

— Nu? Bine atunci... Asta e, răspunde, și se întoarce la bar. Valentin dă rachiul pe gât:

— Bea, Ferdinand, asta-i tot ce mai contează, zice.

Willy comandă următorul rând. Tjaden e deja pe jumătate beat. Se răstește:

— Măi, Seelig, piază rea a companiei noastre, acum nu ne mai ameninți cu carcera, așa-i? Hai, bea și tu un pahar cu noi.

Tjaden îl pleznește pe fostul său superior pe umăr cu atâta năduf, încât acesta se sufocă. Pentru așa ceva, mai demult, ar fi fost deferit Curții Marțiale sau ar fi fost internat într-un ospiciu.

Kosole se uită de la tejghea la paharul lui și înapoi de la pahar la tejghea și la grăsunul serviabil care mânuiește manetele pentru bere. Clatină apoi din cap:

— Dar e cu totul alt om, Ernst, îmi spune.

Așa îmi pare și mie. Nu-l mai recunosc pe Seelig. Părea atât de strâns legat de uniformă și de agenda lui din mână, încât nici nu mi-l puteam imagina în cămașă și cu atât mai puțin ca barman. Iar acum, își aduce și el un pahar și îi permite lui Tjaden, care odinioară nu conta în ochii săi nici cât un păduche, să-l tutuiască și să-l bată pe umăr. Al naibii, cum s-a întors roata!

Willy îi dă lui Kosole un ghiont de încurajare:

— Ei?

— Nu știu ce să fac, Willy, spune Ferdinand surprins. Să-i dau ăstuia un pumn în mutră sau nu? Nu mi-am închipuit că așa va fi. Uită-te la el cât de slugarnic este – un lingău. Îți trece orice chef.

Tjaden comandă băutura, comandă întruna. Îl amuză teribil să-și vadă fostul superior țopăind în jurul său.

Seelig a trecut și el prin multe. Mutra lui de bulldog dogorește – în parte din cauza alcoolului, în parte pentru că îi merge afacerea.

— Hai să cădem la pace, propune, fac cinste cu un rând de rom. Un rom de dinainte de război.

— Ce? spune Kosole, îndreptându-și spatele.

— Rom. Mai am o sticlă în dulap, declară Seelig inocent și merge s-o aducă.

Kosole rămâne siderat, zgâindu-se după el.

— Măi, Ferdinand, ăsta nu-și mai amintește chiar nimic, zice Willy. Altminteri n-ar fi riscat să vină cu o asemenea propunere.

Seelig se întoarce și umple paharele. Kosole se repede la el:

— Nu-ți mai amintești cum te îmbătai cu rom, de frică? Trebuia să fii paznic de noapte la morgă, măi!

Seelig schițează un gest împăciuitoare cu mâna:

— Asta a fost demult, spune, aproape că nu mai contează azi.

Ferdinand amuțește. Dacă Seelig i-ar fi răspuns tăios, scandalul s-ar fi dezlănțuit pe loc. Dar docilitatea lui neobișnuită îl dezarmează pe Kosole. E tot mai nehotărât.

Tjaden adulmecă paharul și ne vârâm și noi nasul. Romul e bun, fără-ndoială

Kosole răstoarnă paharul:

— Nu primesc să-mi facă ăsta cinste!

— Măi, omule! strigă Tjaden. De ce nu mi l-ai dat mie!

Încearcă să salveze cu degetele romul, dar nu poate fi salvat prea mult.

Localul se golește încetul cu încetul.

— Închidem! strigă Seelig, lăsând obloanele în jos.

Ne ridicăm.

— Ei bine, Ferdinand? întreb.

Doar dă din cap. Nu știe ce să facă. Birtașul de aici nu mai e adevăratul Seelig.

Seelig ne deschide ușa:

— La revedere, domnilor, o noapte bună vă doresc.

— „Domnilor“, pufnește Tjaden. Auzi, „domnilor“ – mai demult ne zicea „porcilor“.

Kosole e deja cu un picior afară când aruncă întâmplător o privire spre podea și zărește picioarele lui Seelig în vechile

jambiere. Și pantalonii au încă vechiul croi militar și vipușcă. De la brâu în sus, e cârciumar, în jos, e feldwebel. Un amănunt, dar pentru Kosole e unul decisiv.

Ferdinand se întoarce cu o mișcare bruscă. Seelig face un pas înapoi. Kosole se apropie de el:

— Fii atent, măi. Schröder! Schröder! Schröder! Nu-ți mai amintești de el, câine afurisit? Na, din partea lui! Salutări din groapa comună!

Îi arde o lovitură. Birtașul se clatină, sare în dosul tejghelei și ia un ciocan de lemn cu care îl izbește pe Kosole pe umăr și în față. Dar Ferdinand nu se dă în lături, atât de turbat devine dintr-odată. Îl înșfacă pe Seelig, îl lovește cu capul de tejghea, de zdrăngănesc paharele, și deschide toate robinetele de bere.

— Na, bea până nu mai poți, bețivul naibii! Sufocă-te, îneacă-te în poșirca ta! scrâșnește Kosole.

Berea curge șiroaie, se prelinge pe ceafa lui Seelig, i se scurge în cămașă și în pantalonii care i se umflă ca un balon. Seelig urlă de furie, căci este extrem de complicat să faci astăzi iarăși rost de o bere atât de bună. Izbutește să se ridice și pune mâna pe un pahar. Îi arde lui Kosole una cu paharul în bărbie, lovind de jos în sus.

— Greșeală, zice Willy, care urmărește cu interes scena din ușă. Ar fi trebuit să-i dea o lovitură cu capul și apoi să-l facă să cadă din picioare izbindu-l în genunchi.

Nici unul dintre noi nu intervine. E răfuiala personală a lui Kosole. N-avem voie să-i sărim în ajutor nici dacă ar lua o bătaie soră cu moartea. Rostul nostru este doar să-i împiedicăm pe ceilalți să-i sară lui Seelig în ajutor. Dar nimeni nu intenționează așa ceva, deoarece Tjaden le-a explicat în câteva cuvinte care e situația.

Fața lui Kosole sângerează tare – acum chiar că își pierde cumpătul și îl dă repede gata pe Seelig. Îl doboară cu o lovitură în beregată, apoi se rostogolește peste el și îl izbește de câteva ori cu căpățâna de dușumea, până crede că e destul.